

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2001, s. 16-19

MARKETINGOVÁ VERTIKÁLA VÝROBY A SPRACOVANIA SLADOVNÍCKEHO JAČMEŇA

MARKETING CHAIN OF PRODUCTION AND PROCESSING OF MALT BARLEY

Mária ŠAJBIDOROVÁ, Mária DOBIŠOVÁ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Malting barley is an important agri-food commodity, both from the viewpoint of economy and agricultural enterprise. Its growing and processing has a rich tradition in Slovakia. If the principles of the agrotechnical and technological proceedings are respected, there is a presumption that high profitability of the malting barley production and processing can be achieved on all levels of the marketing vertical. Lately its formation has substantially been affected by the intergration of primary agricultural producers and processors. As a consequence, this advantageous process has a positive impact on quality as well as price of the final product.

Key words: malting barley, agricultural production, processing industry, malt, beer, marketing vertical

Poľnohospodársko-potravinársky komplex predstavuje jednu z najcitlivejších skupín odvetví národného hospodárstva. Vzhľadom na to, že je rozhodujúcim producentom potravín, akékoľvek kvantitatívne či kvalitatívne zmeny v jeho vývoji sa bezprostredne odrážajú v najširšom hospodársko-ekonomickom i sociálno-politickom rámci našej spoločnosti. Podobne ako iné rezorty, prekonal PPOK za uplynulých desať rokov celý rad závažných zmien. Podstatne sa zmenil pomer vlastníckych vzťahov k pôde, uskutočnil sa proces privatizácie, prebieha reštrukturalizácia poľnohospodárskej prvovýroby i následných spracovateľských odvetví, najmä potravinárskeho priemyslu. Nebývalým tempom narastali ceny vstupov, čo sa automaticky odrazilo v raste cien potravín. Pri niektorých potravinových článkoch predstavuje celkový nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s rokom 1989 viac ako šesťnásobok. Uvedený komplex problémov podnietil rozsiahlu diskusiu odbornej verejnosti. Aktívny prístup k ich riešeniu zaujali vo svojich prácach Gozora, (1997), Hudák (1997), Malejčík (1997), Vicen a Horská (1996) a ďalší autori.

Obilniny sú tradične považované za najvýznamnejšiu skupinu plodín rastlinnej výroby vzhľadom na to, že predstavujú základnú surovinu na výrobu rozhodujúcich potravinových článkov. Problematika výroby a spracovania obilnín, ako aj obchodu s nimi, je predmetom opodstatneného záujmu nielen pestovateľských a spracovateľských hospodárskych subjektov, ale vystupuje aj ako závažný celospoločenský problém. Podobný názor zdieľajú vo svojich prácach aj Šimo (1996), Vicen a Horská (1996), Bielik (1995) a Nagyová (2000).

Materiál a metódy

Problematika marketingovej vertikály sladovníckeho jačmeňa zahŕňa niekoľko relatívne samostatných okruhov, ktoré na seba bezprostredne logicky naväzujú a navzájom sa ovplyvňujú.

Cieľom príspevku je analýza základných aspektov výroby prvotnej suroviny – sladovníckeho jačmeňa, vybraných naturálnych ukazovateľov – zberové plochy, hektárové úrody a ekonomických kategórií – vlastných nákladov a cien. V ďalšej časti poukazuje na možnosti a výhody priameho prepojenia prvový-

roby so spracovateľským priemyslom a podáva stručnú analýzu ekonomiky výroby sladu. Finálny produkt – pivo – je analyzovaný prostredníctvom objemu výroby, exportu, importu a spotreby.

Záver príspevku je venovaný návrhom a odporúčaniam na zefektívnenie fungovania marketingového reťazca tak z hľadiska zabezpečenia vnútornej spotreby, ako aj možnosti exportu. Z metód vedeckého skúmania je v práci využitá najmä analýza, metóda dedukcie, syntéza a metóda prieskumu testom.

Vlastná práca

Reštrukturalizácia národného hospodárstva v Slovenskej republike sa realizuje v zložitých hospodársko-ekonomických a spoločensko-politických podmienkach. Súčasná etapa nevytvára dostatočne stabilné rámcové podmienky, ktoré sú základným predpokladom rozvoja. Tento stav vyplýva z relatívne krátkej doby transformácie hospodárstva v podmienkach samostatnej Slovenskej republiky, z klesajúcej výkonnosti národného hospodárstva, nedostatku investičných zdrojov a klesajúcich reálnych príjmov obyvateľstva. Uvedenému makroekonomickému rámcu zodpovedá aj stav sladovníctva a pivovarníctva, vrátane zabezpečovania primárnej suroviny základne.

Napriek celkovej hospodárskej recesii pivovarnícky a sladovnícky priemysel zaznamenal v ostatných rokoch mierny nárast a zaraďuje sa medzi najvýkonnejšie odvetvia potravinárskeho priemyslu spracovávajúce produkty rastlinnej výroby. Primárnou surovinou tohto odvetvia je sladovnícky jačmeň, ktorý sa získava ako najlepšia a najvyššie oceňovaná partia jačmeňa a tvorí dominantný podiel jeho celkovej produkcie. V našich podmienkach je všeobecne považovaný za druhú najvýznamnejšiu hustosiatu obilninu s dlhodobou pestovateľskou tradíciou.

Zberové plochy sa za ostatných desať rokov pohybovali v rozpätí od 190 do 317 tis. hektárov. Výraznou variabilitou bol poznamenaný aj vývoj hektárových úrod, a to od 3,20 do 4,80 t.ha⁻¹. Tento priemerný ukazovateľ má však vo vzťahu k reálnym pestovateľským podmienkam veľmi slabú vypovedaciu

Tabuľka 1 Výroba jačmeňa na Slovensku

Ukazovateľ (1)	Merná jednotka (2)	Rok (3)						
		1990	1993	1996	1997	1998	1999	2000
Zberová plocha (4)	tis.ha	189,5	247,4	225,7	242,6	249,0	317,0	239,1
Hektárová úroda (5)	t.ha ⁻¹	4,80	3,30	3,20	3,60	3,51	3,40	3,40
Produkcia (6)	tis.ton	913,4	822,7	718,1	868,5	874,9	1 077,8	820,5

Prameň: Definitívne údaje o úrode poľn. plodín v SR, ŠÚ SR; Komoditné situačné a výhľadové správy, VÚEPP Bratislava

Table 1 The barley production in Slovakia

(1) indicator, (2) measuring unit, (3) year, (4) area harvested, (5) hectare yield (in ths.tons), (6) production

Tabuľka 2 Vlastné náklady na 1 tonu jačmeňa (v Sk)

Rok (1)	Výrobná oblasť (2)					SR (8)
	Kuku- ričná (3)	Re- párska (4)	Zemia- kárska (5)	Zamia- kársko- ovsená (6)	Horská (7)	
1989	1 496	1 536	1 597	1 647	1 713	1 592
1990	1 487	1 534	1 556	1 584	1 647	1 547
1991	1 657	1 654	1 718	1 794	1 786	1 697
1992	1 719	1 724	1 803	1 823	1 823	1 761
1993	2 242	2 545	2 256	2 291	2 389	2 334
1994	2 390	2 565	2 581	2 854	3 133	2 577
1995	2 406	2 743	3 045	2 995	3 600	2 703
1996	2 975	3 172	3 222	3 846	3 953	3 193
1997	2 820	3 093	3 008	3 498	3 591	3 048
1998	2 909	3 235	3 080	3 439	2 954	3 097
1999	2 891	3 777	3 417	4 609	3 966	3 504

Prameň: Vlastné náklady a výsledky hospodárenia poľnohospodárskych podnikov

Table 2 Output costs per ton of barley (in Sk)

(1) year, (2) production area, (3) corn area, (4) sugarbeet area, (5) potato area, (6) potato and oats area, (7) mountain area, (8) Slovak Republic

schopnosť, nakoľko máme informácie o pestovateľoch, ktorí v dlhodobom časovom rade dosahujú hektárové úrody od 4,7 do 5,5 t.ha⁻¹. Ide o poľnohospodárske podniky v najproduktívnejších oblastiach Slovenska, kde popri efektívnom využívaní priaznivých pôdno-klimatických podmienok venujú veľkú pozornosť technologickej disciplíne, počínajúc od výberu najvhodnejších odrôd cez rešpektovanie agrotechnických termínov jednotlivých pracovných operácií a postupov, monitorovanie obsahu živín v pôde a racionálne hnojenie, systém striedania plodín na ornej pôde až po vysokú kvalitu všetkej práce. Prehľad základných údajov o výrobe jačmeňa na Slovensku od roku 1990 podáva tabuľka 1.

Pre potreby výroby sladu na Slovensku by sa malo vyprodukovať ročne asi 250 tis. ton. Napriek priaznivým pestovateľským podmienkam sa v dlhodobom časovom rade nedarí naplniť tento objem jačmeňom požadovanej kvality. Problém však nespočíva v zlej odrodovej skladbe, ani v produkčnej výkonnosti pestovaných odrôd, ale v špeciálnej agrotechnike pre túto plodinu. Je zarážajúce, že pestovatelia v zahraničí dosahujú s našimi odrodami podstatne lepšie kvalitatívne i kvantitatívne výsledky ako domáci prvovýrobcovia.

Výroba jarného jačmeňa na potravinárske účely by mala byť cielene zameraná na dosahovanie vyššieho obsahu bielkovinových látok v zrne. V praxi sa však zvyčajne na výrobu jačmenných krúpov, perličiek a ďalších potravinových článkov používa jačmeň nevhodný na sladovnícke spracovanie pre vysoký obsah stráviteľných dusíkatých látok.

Zostávajúca časť produkcie jarného jačmeňa, ktorá nie je vhodná na výrobu sladu ani produktov pre ľudskú výživu, sa použije ako jačmeň krmny.

Osobitné postavenie zaujíma výroba jarného jačmeňa na osivárske účely. Táto oblasť predstavuje z hľadiska objemu výroby najmenší podiel, vyžaduje však špeciálne podmienky a primerane tomu prináša najvyšší ekonomický efekt.

Nepriaznivý nárast cien vstupov do poľnohospodárskej výroby za uplynulé desaťročné obdobie sa adekvátne odrazil aj na úrovni vlastných nákladov jačmeňa. V prepočte na jednotku produkcie sa vlastné náklady zdvojnásobili. Podrobnejší prehľad o ich vývoji podľa jednotlivých výrobných oblastí obsahuje tabuľka 2.

Stúpajúci trend bol zaznamenaný aj vo vývoji cien výrobcov v poľnohospodárstve. Ich tempo rastu ani dosiahnutá úroveň však nezodpovedá zvýšeniu nákladov, čo logicky vedie k poklesu zisku prvovýrobcov. Z tabuľky 3, v ktorej uvádzame na porovnanie aj ceny pšenice, je zrejme, že poľnohospodárski prvovýrobcovia neboli až do roku 1996 motivovaní vyrábať kvalitný sladovnícky jačmeň. Jeho cena bola v dlhom časovom rade spravidla vždy nižšia ako cena potravinárskej pšenice. Ak navyše zväzíme, že výroba jačmeňa je nákladnejšia, rizikovejšia a priemerné hektárové úrody nižšie, jediným reálnym dôvodom jeho pestovania bola nevyhnutnosť striedania plodín pre zachovanie pôdnej úrodnosti. V roku 1996 po prvýkrát prevýšila cena sladovníckeho jačmeňa cenu potravinárskej pšenice. V záujme zabezpečenia potrebného množstva kvalitnej suroviny na výrobu sladu bude nevyhnutné v nastúpenom trende pokračovať. Z hľadiska odbytu sladovníckeho jačmeňa sa v ostatných piatich rokoch podstatná časť realizuje formou priamych zmlúv medzi prvovýrobcami a spracovateľmi. Teoretickým paradoxom je, že napriek vynechaniu medzičlánku – nákupnej organizácie, sú ceny vyššie. Uvedenú skutočnosť možno vysvetliť tým, že sladovne majú eminentný záujem o nákup dostatočného množstva suroviny požadovanej kvality, a preto uzatvárajú zmluvy s poľnohospodármi, poskytujú im pôžičky na založenie úrody, čím vytvárajú podmienky pre priaznivý rozvoj vzťahov na princípe obojstrannej výhodnosti. Opodstatnenosť tohto postupu dokumentuje aj skutočnosť, že podiel I. kvalitatívnej triedy v štruktúre nakúpeného sladovníckeho jačmeňa je pri priamom predaji podstatne vyšší ako pri sprostredkovanom. Kapacita slovenských sladovní sa v sledovanom období rokov 1990-1999 využívala na 61-68%. Najvyšší objem nákupu pre domácu spotrebu činil 188,8 tis. ton, z toho až 52,9% v III. kvalitatívnej triede, čo je absolútne neprijateľné pre export. Na pokrytie exportu by bolo potrebné zabezpečiť 156 tis. ton sladovníckeho jačmeňa I. kvalitatívnej triedy. Uvedenej požiadavke nezodpovedá v našich podmienkach ani celkový nákup za trojročné obdobie. Výsledné kalkulácie na výrobu 1 tony sladu obsahuje tabuľka 4.

Tabuľka 3 Ceny výrobcov v poľnohospodárstve SR (v Sk.t⁻¹)

Výrobok (1)	Rok (2)								
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Jačmeň sladovnícky (3)	2568	2476	3308	3356	3149	3973	4231	4110	4198
Jačmeň potravinársky (4)	2254	2207	3263	3186	3034	3687	4123	3757	3986
Jačmeň kŕmny (5)	2018	2122	3047	2938	2816	3248	3604	3318	3479
Pšenica potravinárska (6)	2317	2769	3530	3477	3241	3761	4243	4117	4203
Pšenica priemyselná (7)	1902	2338	3092	3113	2884	3343	3693	3298	3407

Prameň: Štatistický úrad SR

Table 3 Prices of agricultural producers in Slovak Republic (in Sk.t⁻¹)
(1) barley malt, (2) year, (3) barley food, (4) barley feed, (5) wheat food, (6) industrial wheat

Tabuľka 4 Výsledné kalkulácie na výrobu 1 tony sladu za rok 1997-1999 (v Sk)

Kalkulačná položka (1)	Roky (2)		
	1997	1998	1999
Priamy materiál (3)	6 420	6 550	6 535
Vedľajšie výroby (-) (4)	-190	-190	-190
Priame mzdy (5)	130	140	136
Ostatné priame náklady (6)	760	810	889
Výrobná réžia (7)	660	700	735
Správna réžia (8)	3 140	2 270	2 120
Odbytová réžia (9)	130	140	136
Odbytové náklady (10)	110	120	132
Úplné vlastné náklady (11)	10 160	10 540	10 493
Predajná cena pri predaji: (12)			
- v tuzemsku (13)	9 500	9 400	9 470
- do zahraničia (14)	9 066	9 300	9 300
Zisk - strata pri predaji: (15)			
- v tuzemsku (13)	-600	-1 140	-1 023
- do zahraničia (14)	-1 094	-1 240	-1 193
z toho subvencia zo ŠFTR SR (16)	850	-	-

Prameň: Dotazníková anketa - vybrané sladovne

Table 4 Final production calculations per ton of malt in 1997-1999
(1) calculated item, (2) years, (3) direct material, (4) by-products, (5) direct wage, (6) other direct cost, (7) overhead cost, (8) administrative overhead expenses, (9) sales and distribution overhead, (10) cost of sales, (11) full output costs, (12) selling price by sale, (13) inland, (14) abroad, (15) profit-loss by sale, (16) of which subventions from the State Fond of Market Regulation (SFTR), Slovak Republic

Na základe vykonanej analýzy sa ukazuje ako potrebné počítať s dočasným subvencovaním výroby sladovníckeho jačmeňa, ako aj exportovaného sladu. Subvenčné opatrenia by mali podporovať výrobu sladu I. kvalitatívnej triedy, ktorá podmieňuje rozvoj exportu.

Pri stabilizácii agrárnej politiky v tejto oblasti by podnetne mohla pôsobiť aj možnosť dlhodobých zmlúv medzi prvovýrobcami jačmeňa a jeho spracovateľmi, čím by sa obojstranne znižovalo podnikateľské riziko a zároveň vytvárali predpoklady pre výrobu kvalitného sladovníckeho jačmeňa, ako základnej suroviny pivovarníckej výroby.

Surovina vysokej kvality je prvoradým predpokladom pre jej ďalšie technologické spracovanie na slad a následne finálny produkt - pivo. Pozitívne skúsenosti popredných pestovateľov a spracovateľov tejto plodiny hovoria v prospech dlhodobých priamych kontaktov prvovýrobcov so spracovateľským priemyslom. Tieto prispievajú k obojstrannej zainteresovanosti na vysokej kvalitatívnej úrovni a maximálnej ekonomickej efektívnosti vyrábanej produkcie.

Na zabezpečenie rentabilnej výroby sladu bude potrebné riešiť vnútornú vybavenosť sladovní, ktorá má priamy vplyv na zhodnocovanie prvotnej suroviny a úsporu energie. Z technic-

Tabuľka 5 Vývoj výroby sladu (v t)

Podnik (1)	Rok (2)			
	1994	1995	1998	1999
Zlatý Bažant a.s. Hurbanovo	63 000	63 000	65 000	63 000
Topvar a.s. Topoľčany	16 500	16 500	18 700	16 500
Gemer s.r.o. Rimavská Sobota	17 000	17 000	18 000	17 000
Slovenské sladovne a.s. Tmava	29 200	26 000	38 800	36 000
Pivovar Corgoň s.r.o. Nitra	7 500	7 500	8 200	7 500
Sladovne Levice	35 000	35 000	26 000	35 000
Pivovar a.s. Veľký Šariš	16 400	16 400	16 200	16 400
Širavan a.s. Michalovce	19 000	30 000	19 600	24 000

Prameň: Heineken, a.s.

Table 5 The development of malt production capacity (in tons)
(1) company, (2) year

ko-organizačných opatrení sa žiada upraviť skladovacie kapacity tak, aby sa umožnilo skladovanie jednotlivých partií sladovníckeho jačmeňa podľa kvality a odrodového sortimentu.

Výkonosť sladovní v súčasnosti dostatočne pokrýva svojou kapacitou potreby pivovarov. Rozvoj kapacít je podmienený oživením zahraničného obchodu so sladom a pivom, čoho prvoradým predpokladom je vysoká kvalita a tým aj konkurencieschopnosť našich produktov. Prehľad vývoja výroby sladu je v skratenej forme uvedený v tabuľke 5.

Sladovnícko-pivovarnícky priemysel patrí na Slovensku popri cukrovarníckom a liehovarníckom priemysle medzi najstaršie odvetvia potravinárskej výroby. Slovenské pivovary sú v porovnaní s pivovarmi v susedných štátoch v objeme produkcie síce relatívnejšie najmenšie, ale po zohľadnení počtu obyvateľov možno Slovensko nazvať pivárskou krajinou, pretože ročná spotreba na obyvateľa vo výške 96 l vysoko prevyšuje priemernú spotrebu východnej Európy.

Slovenské pivovary vyrobili v roku 1999 4,4 mil. hl piva, čo v porovnaní s rokom 1998 predstavuje mierny pokles. Za hlavnú príčinu, okrem zníženej kúpyschopnosti obyvateľstva, treba považovať nedostatočnú ochranu domáceho trhu a nárast obmedzujúcich opatrení na trhoch okolitých krajín. Zvyšovanie colných bariér v krajinách významných obchodných partnerov, ako Poľsko, Ukrajina, Rusko spôsobilo, že sa vývoz piva do týchto krajín znížil. Slovenské pivovary vyvážajú pivo a slad do 23 krajín sveta, vrátane USA, Nemecka a Japonska. Využitie širšie exportné možnosti na americkom trhu znemožňujú silné domáce pivovary. Pivovary Topvar a Gemer uzatvorili zmluvy na export do Francúzska. V štádiu rokovania sú dohody s Tureckom, Veľkou Britániou a Vietnamom.

Na domácich trhoch sa v roku 1999 predalo asi 361,9 tis. hl piva z dovozu, a to hlavne z českej produkcie. Na Slovensku tvorí spotreba zahraničného piva až okolo 10%, zatiaľ čo v su-

Tabuľka 6 Produkcia slovenských pivovarov v rokoch 1995-1998 (v hl)

Pivovar – mesto (1)	1995	1996	1997	1998	
ŠARIŠ – V. Šariš	735 308	735 230	697 295	653 425	86,74
TOPVAR – Topoľčany	522 800	569 417	567 001	568 764	108,79
ZLATÝ BAŽANT – Hurbanovo	370 895	471 400	712 600	889 900	239,93
KK COMPANY Bytča	192 592	177 889			
Martin	331 920	338 303	spolu	spolu	
Ilava	86 693	84 550	559 122	502 845	82,14
GEMER – R. Sobota	439 988	430 915	344 532	295 965	67,27
CORGOŇ – Nitra	353 363	413 156	419 318	391 410	110,76
STEIN – Bratislava	311 490	295 800	273 400	263 918	84,73
URPIN – B. Bystrica	320 143	289 579	251 487	253 128	79,07
TATRAN – Poprad	276 738	254 009	205 528	187 837	67,88
STEIGER – Levice	189 693	162 953	136 561	214 669	113,17
SLAD. A PIV. – Tmava	194 154	148 209	131 983	118 129	60,84
STARÝ PRAMEN – Michalovce	42 869	94 447	84 606	103 906	242,38
CASSOVAR – Košice	11 944	45 004	11 256	-	-
Celkom (3)	4 398 590	4 510 861	4 394 689	4 444 386	101,4

Prameň: SZVPS

Table 6 Beer production of Slovak breweries in 1995-1998 (in hl)
(1) brewery-city, (2) growth index, (3) total

sedných krajinách sú podiely oveľa nižšie, napr. v Maďarsku 1,9%, v ČR 0,4% a v Poľsku 0,3%. Vážnym problémom slovenských producentov je vysoká kvóta na dovoz českého piva, ktorá bola v roku 1999 na úrovni 532 tis. hl. Na rozdiel od Slovenska platia v krajinách CEFTA a bývalého Sovietskeho zväzu sprísnené ochranné opatrenia týkajúce sa dovozu piva a sladu.

Najvýznamnejší producent piva na domácom trhu je pivovar Zlatý Bažant, ktorého produkcia vzrástla v roku 1999 v porovnaní s rokom 1998 o takmer 67 000 hl, Šariš (pokles o 38 292 hl), Topvar (nárast o 40 734 hl), Corgoň (nárast o 43 000 hl). Rast produkcie o 31 880 hl v roku 1999 zaznamenal aj pivovar Steiger.

Záver

Skúmanie marketingovej vertikály výroby a spracovania sladovníckeho jačmeňa v celej komplexnosti i jej jednotlivých prvkov poukazuje na skutočnosť, že pestovanie sladovníckeho jačmeňa a jeho následné spracovanie v sladovníckom a pivovarníckom priemysle má pre naše národné hospodárstvo i samotné hospodárske subjekty značný hospodársko-ekonomický význam.

Pestovatelia ešte zďaleka nevyčerpali produkčnú výkonnosť našich odrôd, ktoré sú schopné pri dodržiavaní agrotechnických zásad poskytovať relatívne vysoké a vyrovnané hektárové úrody veľmi kvalitného zrna.

Surovina vysokej kvality je prvoradým predpokladom pre jej ďalšie technologické spracovanie na slad a následne finálny produkt – pivo. Pozitívne skúsenosti popredných pestovateľov a spracovateľov tejto plodiny hovoria v prospech dlhodobých priamych kontaktov prvovýrobcov so spracovateľským priemyslom. Tieto prispievajú k obojstrannej zainteresovanosti na vysokej kvalitatívnej úrovni a maximálnej ekonomickej efektívnosti vyrábanej produkcie.

Súhrn

Sladovnícky jačmeň je významná agropotravinárska komodita, tak z národohospodárskeho, ako aj z podnikového hľadiska. Jeho pestovanie a spracovanie má na Slovensku bohatú tradíciu. Rešpektovaním zásad agrotechnickej a technologickej disciplíny je reálny predpoklad vysokej rentability jeho výroby a spracovania na všetkých stupňoch marketingovej vertikály. Jej formovanie v ostatných rokoch výrazne ovplyvňuje integrácia prvovýrobcov a spracovateľov. Tento obojstranne výhodný proces má v konečnom dôsledku pozitívny vplyv aj na kvalitu a cenu finálneho produktu.

Kľúčové slová: sladovnícky jačmeň, poľnohospodárska výroba, spracovateľský priemysel, slad, pivo, marketingová vertikála

Literatúra

- BIELIK, P. a kol. 1995. Agrárna ekonomika, Nitra: VŠP, 1995.
 GOZORA, V. 1997. Efektívnosť podnikateľských foriem a organizačných zdrojov podnikového manažmentu v PPK. In: Zborník vedeckých prác z "MVD 97", Nitra, 1997, s. 34-42.
 HUDÁK, J. 1997. Stratégia agrokomerčného a finančného manažmentu na Slovensku v období prileňovania ku krajinám EÚ. In: Zborník vedeckých prác z "MVD 97", Nitra, 1997, s. 85-93.
 MALEJČÍK, A. 1997. Reštrukturalizácia agrárneho trhu na základe alokačných faktorov. In: Zborník vedeckých prác "Reštrukturalizácia agrárneho trhu v SR", Nitra, 1997, s.110-114.
 NAGYOVÁ, L. 2000. Súčasná situácia na trhu praxe a jej dopad na slovenských výrobcov. In: Aktuálne problémy agrárneho trhu, Nitra: FEM ŠPU, 2000, 71-75 s.
 ŠIMO, D. 1996. Agrárny marketing, Nitra: VŠP, 1996.
 VICEN, M. – HORSKÁ, E. 1996. Marketingové refazce pri jedlých strukovinách. In: Zborník vedeckých prác "Poradenská a podnikateľská činnosť v PPK", Nitra, 1996, s.139-150.

Kontaktná adresa:

doc. Ing. Mária Šajbidorová, PhD. Katedra manažmentu a marketingu, JUDr. Mária Dobišová, Katedra práva, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 949 76 Nitra, Tr. A. Hlinku 2